

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Марина Димитрова Стефанова
*Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Отговорно и устойчиво управление*

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“ по научна специалност в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Иван Цанов Цанов
Професор доктор
Университет за национално и
световно стопанство*

Тема на дисертационния труд: *Българската стопанска политика в
контекста на предприемачеството
(1879 – 2024)*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 431/13.02.2026г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Предприемачество“ към Бизнес факултет на УНСС съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: решения на Катедрения съвет на катедра „Предприемачество“ от №3 от 23.01.2026г. и на Факултетния съвет на Бизнес факултет №6 от 21.01.2026г. при УНСС.

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Трудът е с общ обем от 410 страници, от които 380 страници са основен текст. Структуриран е логично в увод, четири глави, заключение

и библиография. Включва 28 таблици и 8 фигури, които подпомагат визуализацията на изследваните процеси.

Актуалността на темата е висока. Изследването запълва съществена ниша, тъй като до момента българската стопанска политика рядко е анализирана през систематичен предприемачески дискурс.

Основната му цел е да се докаже двупосочната връзка и взаимното влияние между държавната стопанска политика и развитието на предприемачеството в България за период от 145 години. Задачите са прецизно дефинирани, обхващайки теоретичен анализ, лансиране на авторски методологичен подход и неговата апробация.

Обект на изследване е българската стопанска политика, а предмет – конкретните механизми на нейното развитие и влиянието им върху предприемаческата среда. Авторът защитава тезата, че макар стопанската политика да рамкира средата, българското предприемачество е по-скоро резултат от индивидуални усилия, отколкото от целенасочен държавен интервенционизъм.

Цитирани са 320 източника (188 на кирилица и 132 на латиница), което показва дълбоко познаване на класическата и съвременната икономическа и философска мисъл.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Постигнат е мащабен преглед на стопанското развитие на Третата българска държава, разделено на седем времеви периода. Разработени са и са приложени три нива на предприемачески подход: мета-, макро- и микропредприемачески, което позволява комплексен анализ на икономическата реалност.

Използвана е иновативна за икономическите изследвания в България методология – науката за сложността и синергетичният подход. Това позволява на автора да избяга от линейните интерпретации и да предложи постмодернистки прочит на стопанските процеси.

Текстът синтезира шест теоретични пласта (политика, предприемачество, история, управление, икономика и социална психология) в единна концептуална картина.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Всички девет изследователски задачи (научни, научно-приложни и приложни) са изпълнени систематично. Методическата задача е реализирана чрез конструирането на оригинален авторски предприемачески модел. Апробационната част доказва приложимостта на модела

чрез конкретни резултати и оценки за влиянието на стопанската политика върху предприемаческата активност.

Авторът убедително доказва двупосочната връзка: как държавната стопанска политика рамкира възможностите за бизнес и как, от друга страна, индивидуалната предприемаческа инициатива променя и адаптира тази политика чрез принципа на обратната връзка.

Доказана е основната хипотеза, че българското предприемачество е по-скоро плод на индивидуална воля и адаптивност, отколкото на последователен държавен стимул.

Авторът доказва, че предприемачеството в България често оцелява „въпреки“, а не „благодарение на“ държавната политика, разчитайки на индивидуалната енергия на субектите. Трудът завършва с логически издържани изводи, които имат както теоретична стойност, така и практическа приложимост за съвременното управление.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Публикациите включват 11 (единадесет) монографии, 3 (три) учебници и учебни помагала и 7 статии на български, сръбски и английски език. Статиите са публикувани в български и сръбски списания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Методологическата рамка на дисертацията е една от най-силните и оригинални страни на труда. Изследването успешно синтезира подходи от икономиката, политологията, управлението, историята и социалната психология. Авторът излиза извън рамките на класическия линеен анализ и прилага науката за сложността (complexity science) и синергетиката. Използването на теорията на хаоса за обяснение на стопански процеси е авангардно за българската научна школа.

Избраният авторски модел, разделен на три нива (мета-, макро- и микропредприемачески подход), позволява на изследването да бъде едновременно мащабно (философски осмислено) и детайлно (фокусирано върху конкретната организация и лидер).

Авторът посочва ясно границите на своя труд. 145-годишният период (1879 – 2024) е внушителен, но налага неизбежно обобщаване и отказ от прекомерни детайли в полза на „синтетичното и определящото“.

В допълнение, той коректно отбелязва трудностите при намирането на надеждна информация относно реалните мотиви за вземане на стопански решения в миналото, което налага използването на качествени интерпретации и субективен авторски прочит.

На последно място, изследването е ограничено до източници на шест езика, което е напълно достатъчно за мащаба на труда, но все пак е дефинирано като лимит.

Предвид мащабността на труда и оригиналната методология, препоръчвам основните изводи да бъдат публикувани в международни реферирани издания, за да станат достояние на по-широк кръг изследователи в областта на стопанската история и предприемачеството.

Въпроси:

В Глава трета и Глава четвърта на Вашия труд Вие дефинирате понятието „бифуркационен момент“ като точка на критична нестабилност, която определя бъдещата траектория на стопанската система. В контекста на съвременната динамика (след 2020 г.), кои са ранните индикатори (маркери), които Вашата методология предлага за разпознаването на такъв момент в реално време, и как предприемаческото лидерство може да повлияе на избора на нов 'аттрактор'?"

Въз основа на Вашата Таблица 11 („Типология на културно-психологическия профил“), коя черта от характера на българския предприемач се е оказала най-устойчива през всичките седем изследвани периода – от 1879 г. до днес?

8. Заключение

Дисертационният труд на Иван Цанов Цанов представлява мащабно, оригинално и задълбочено изследване с висока научна стойност, което напълно съответства на изискванията за присъждане на научната степен „доктор на науките“.

15.04.2026г. / София

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

STANDPOINT

From: Assoc. Prof. Marina Dimitrova Stefanova, PhD
*Sofia University „St. Kliment Ohridski“
Responsible and Sustainable Governance*

Regarding: Dissertation for the award of the scientific degree “Doctor of Science” in an economic field at UNWE.

Author: **Ivan Tsanov Tsanov**
*Professor, PhD
UNWE*

Topic: **BULGARIAN ECONOMIC POLICY**
*IN THE CONTEXT OF
ENTREPRENEURSHIP (1879 – 2024)*

Participation in the scientific jury for the defense of the dissertation work according to Order No. 431/13.02.2026 of the Rector of the UNWE.

1. Information about the dissertation candidate

The dissertation candidate has submitted his dissertation for discussion at the Department of Entrepreneurship at the Faculty of Business of the UNWE in accordance with Art. 39 of the PPZRASRB. The disclosure of the procedure for the defense of the dissertation was carried out on the basis of: decisions of the Department Council of the Department of Entrepreneurship No. 3 of 23.01.2026 and of the Faculty Council of the Faculty of Business No. 6 of 21.01.2026 at the UNWE.

2. Brief description of the submitted dissertation work

The work has a total volume of 410 pages, of which 380 pages are the body text. It is logically structured into an introduction, four chapters, a

conclusion and a bibliography. It includes 28 tables and 8 figures that help visualize the researched processes.

The study fills a significant niche, as the Bulgarian economic policy has rarely been analyzed through a systematic entrepreneurial discourse to date.

Its main goal is to prove the two-way connection and mutual influence between state economic policy and the development of entrepreneurship in Bulgaria over a period of 145 years. The tasks of the dissertation work are precisely defined, encompassing theoretical analysis, the launch of an author's methodological approach and its approbation.

The object of the dissertation work is the Bulgarian economic policy, and the subject matter is the specific mechanisms of its development and their influence on the entrepreneurial environment. The author defends the thesis that although economic policy frames the environment, Bulgarian entrepreneurship is more a result of individual efforts than of purposeful state interventionism.

320 sources are cited (188 in Cyrillic and 132 in Latin), which shows a deep knowledge of classical and contemporary economic and philosophical thought.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied scientific results

A large-scale overview of the economic development of the Third Bulgarian State has been achieved, divided into seven time periods. Three levels of entrepreneurial approach have been developed and applied: meta-, macro- and micro-entrepreneurial, which allows for a complex analysis of economic reality.

An innovative methodology for economic research in Bulgaria has been used – the science of complexity and the synergistic approach. This allows the author to escape from linear interpretations and offer a postmodernist reading of economic processes.

The text synthesizes six theoretical layers (politics, entrepreneurship, history, management, economics and social psychology) into a single conceptual picture.

4. Evaluation of scientific and applied scientific contributions

All nine research tasks (scientific, applied scientific and applied) have been systematically completed. The methodological task has been implemented through the construction of an original author's entrepreneurial model. The testing part proves the applicability of the model through specific results and assessments of the impact of economic policy on entrepreneurial activity.

The author convincingly proves the two-way relationship: how state economic policy frames business opportunities and how, on the other hand, individual entrepreneurial initiative changes and adapts this policy through the principle of feedback.

The main hypothesis is proven that Bulgarian entrepreneurship is more the result of individual will and adaptability than a consistent state stimulus.

The author proves that entrepreneurship in Bulgaria often survives “despite”, and not “thanks to” state policy, relying on the individual energy of the subjects. The work ends with logically sound conclusions that have both theoretical value and practical applicability for modern management.

5. Evaluation of the publications on the dissertation

The publications include 11 (eleven) monographs, 3 (three) textbooks and teaching aids and 7 articles in Bulgarian, Serbian and English. The articles have been published in Bulgarian and Serbian journals.

6. Evaluation of the abstract

The abstract contains the necessary elements and information that correspond to the content of the dissertation work.

7. Critical notes, recommendations and questions

The methodological framework of the dissertation work is one of its strongest and original aspects. The research successfully synthesizes approaches from economics, political science, management, history and social psychology. The author goes beyond the framework of classical linear analysis and applies the science of complexity (complexity science) and synergies. The use of chaos theory to explain economic processes is avant-garde for the Bulgarian scientific school.

The author's chosen model, divided into three levels (meta-, macro- and micro-entrepreneurial approach), allows the study to be both large-scale (philosophically meaningful) and detailed (focused on the specific organization and leader).

The author clearly indicates the limitations of his work. The 145-year period (1879 – 2024) is impressive, but necessitates inevitable generalization and rejection of excessive details in favor of the "synthetic and defining".

In addition, the author correctly notes the difficulties in finding reliable

information about the real motives for making business decisions in the past, which necessitates the use of qualitative interpretations and subjective authorial reading.

Finally, the study is limited to sources in six languages, which is quite sufficient for the scale of the work, but is still defined as a limit.

Given the scale of the work and the original methodology, I recommend that the main conclusions be published in international refereed publications to become available to a wider circle of researchers in the field of business history and entrepreneurship.

Questions:

In Chapter Three and Chapter Four of your work, you define the concept of a “bifurcation moment” as a point of critical instability that determines the future trajectory of the economic system. In the context of modern dynamics (after 2020), what are the early indicators (markers) that your methodology offers for recognizing such a moment in real time, and how can entrepreneurial leadership influence the choice of a new “attractor”?

Based on your Table 11 (“Typology of the cultural-psychological profile”), which character trait of the Bulgarian entrepreneur has proven to be the most stable throughout all seven studied periods – from 1879 to the present day?

2. Conclusion

The dissertation work of Ivan Tsanov Tsanov represents a large-scale, original and in-depth study of high scientific value, which fully complies with the requirements for awarding the scientific degree “Doctor of Sciences”.

15.04.2026. / Sofia

Signature: